Biblioteca estense universitaria
Largo S. Agostino 337
I-41121 Modena MO
Tel ++39 + 59 222248
Fax ++39 +59 230195
b-este@beniculturali.it
bibliotecaestense.beniculturali.it

sorbelli.331

LOCATELLI, GIULIO

In emblemata domini Andreae Alciati perelegantia persubtiliaque epimethia, quibus emblematum amplitudo et quaecumque in ipsis dubia sunt aut obscura tamquam perspicua illustrantur

Ms., Cesena 1591

Img: BEU, 2013

331

Fily Locatelli cuiusque amicorum

Fy Emblemata

Fy Emblemata Locatelli

746
XXI
1

BIBLIOTECA ESTENSE

pag. 6 Aliquando enim exposuimus in Ser. Leonardo Loredano, subito irato, magnam quamquam
perfidi civibus diligentiam, et continuo cursu laborum, tam animi quam corporis
virtutibus, gloriam. Hæc prima Emblemata in gratiam principis, quæ ex Andronicis
perstrinxit, tanquam ostibulum ipsum operis, ad quod totus fit ad-
modum parvo quod in orbe summum est et primum numen Dei, et Religionem,
Spiritum Sanctum exaptus, extra corporeas solutionem, et affectus divi-
nus in omnibus ordinationi.

ij Hoc monstro illi significantur, quibus spiritus coelestis, et rationabilis
anima informatur; nulla ty altiorem quam vera vita spiritus est.

Sacros olim et si aut ignavi, aut scelerati sunt honoratur ty illum
iij Dei, cui sacrati sunt gratia. Indeum Regum, principum, et magnatum famali.
iij. Hæc est antiqua apud Sabinos et Etruscos pervigilatio, et fides
amicitiæ cultum κατὰ περιοχὴν honoris et civitatis.

iij. Concordia, aut discordia Lysae ad Maximilianum Mediolani
Ducem missa comparatio, cum foederibus, ac factionibus Italiæ: in-
inimicitiam et Concordiam indicans.

20 Ex Allegorgonticis fabula, qui Chimaeram interfecerunt moti superan-
tur: et optima consilia Graecis praestare in ijs quibus
quæ difficillima videntur.

21. Duobus ipsis animalium Agalmatis ac simpla statuis ad
monetur Ecclesiasticus pastor, gregem sibi commissum
vigilantissime custodire.

22 Ex vitatus æmulatio, et vel utilitatis æmulatus a sapientia
absunt. Oculus in sola mente, et intellectu est, et eum sensu percep-
tarum. Quilibet vero sibi, et simultatis contrarium.

23. Omne vitium est aut in admisso malo (quod minimum est) aut
omisso bono (quod non) aut officio non satis praestito (quod parum
agere) quorum omnium gravior ostendunt quæ in volatu
lapides ipsos aequales, et in suo pondere libratos gestant.
Ut nemo illi tollant, ne minimum se efficiant: ne parum sint ad
invicem in subiectata. Atque hominum rationem quo-
tidie sapiens a ipso vigit.

25. Noctua tacitae prudentiae nota erat Athenis sapientiae studio
nobilibus. Nam et noctua parum ad modum oculis est, et in
tenebris oculatissima: sit et prudentia vel bonum vir est pau-
corum, et in obscuris perspicax.

24. Minerva doctorum ingeniorum praesens Bacchus vini, et tri-
unus Largitor Deus. Romam autem vinum attulit ingenium
si moderate sumatur.

Æmulatio semina accendit, serpens habitat intestina ad vitam
quam omnia malitia parvum, et idem aqua oleum unum. 31.

Minus Deca est male actorum, aut improbo dictorum bonorum
cum formido mali a malitia, tamquam a pulvere cohibet. 34.

Ex Historia memorandum Achilles iniusto Hectorem ad iniquo ad
iniratorum Clypei, cotea Diaeny, qui invicti invigilat se ipsum intu-
scit) et praesertim Clypei ad Peleo Gravem Dei appellsi cuncta
intelligitur a est, Justitia tandem omnes hominum calumnias
ingenioque famosa superavit. 35.

Nulla tanta est ferocitas, quae non aut auth cicurari, aut do-
mari possit, tam in bellum, quam in hominibus. 36.

Ex Solucum exemplo docemur hominem Lutin et aprum
quod est accepta a parentibus educationem, ipsos vestra sinio de Ferus. 37.

Fabula Pygmei, et Gruppiarum Regiam Dei Hectoris quae
Calais et Zetes Boreae filii fugarunt indicat plerosque di-
vitos bonos possessionibus suis exterminari, per opulentiam vitio-
nos, nisi bono animo, et virtute omnia vincitur. 39.

Conspectum est hoc emblema in gratiam Caroli Imp. qui
Aquilam in scuto gestat ipsum comparans fortissimo et in-
victo Duci Mediolanensi Maximiliano. 40

Cavendum atque et ad vindicandum potius, hominis tamen com-
inferiorem subsimus et a bono quam a abstinendum patien-
tiae, et continentiae praebet exemplum. 41.

Popularis ad bellum de iniquorum magistratum administrati-
onem concitatur. 42

Quibuscumque admissis obnoxiis, bene cocta non sunt
Dominandum quin constantia praeagenda, ad felicitatem sunt. 43

Hoc illo est quod Salustianus Micipsa dixit con-
cordia res parvae crescunt, discordia magnae dilabuntur. 45

Maximum robur animo in robore corporis, pernoctia ani-
mi indigent: itidem et prudentia animum corporis viribus, et
dexteritate opus habet. 48

Hoc emblema applaudit Carolo 5. Imp. qui Turcam Vi-
enna Austriae arcuit. 49.

Metaphora a mari temperatibus alta, ad Romp. commutationibus
vitam: Itemque a Phosphoreis luminibus salutifera, ad
civitatis defensores, aut boni principis, et Gubernatoris
admirandum. Qui Castorem, et Pollucem ignem in tempestate 50.

genium apparentis, proximam salutem maxime pollicentur.

51. Spes adscriptio, quae Latium Gommum vocat ad usque montis comitatus, nec diam movere relinquit, quae omnium est calamitosis solatium, nihil non despectat, melius quam semper in crastinum et ad solum sibi semper fingit. Ex summa incertissima est, et optima comes, nisi cum desperatissima est, et immodesta, Spes magnis ambitiosis, et immodestatis vocabulum Romanis contraria semper aut minium spectabunt.

53. Illustris comparatio pocci in pastu progredientis ad Carolum quintum Imp. eiusque symbolum ulterius, quo ostendebatur semper in melius proficiendum.

56. Falsis medicibus permittimur Lacrymantibus funestum bonis vitam.

57. Natura novis animalibus cretae motus et notas malignitatis indutae, et stellionis migraverit, maculas, stillas in cuti aspersas, quae in oculis fere pullulant, qui vinum stellionis suffocato inspectum biberint. Atque hoc dolo Zeotropae mulieres Italae propinationis pectus formosarum fatuis suspectarum detrexerant.

58. Natum domesticarum, clustris in liquidis illustrantium similitudo, cum Glaucombus sua gentis pudoribus.

59. Lambographus Archilochus Graecus poeta maledicentissimus reprehendit quemlibet et verbo, vel scripto petulantem, carnea mutilum: cum modi sunt rapae, quae magno cum merumen abscisae pungunt, Cetterum negum vel cutum areum fingunt.

Fingitur Relatio a proprijis cambiis discreptus, et falsa nobilitatis affectatorum, adulantis, et auditorum maximorum turba stipati cinsum hominis pedunt, et superbia comma attollitur, non eorum, sed solum tantum fiunt suo satellitio, cui et se, et suam substantiam commendant, et diripiendam suggestant.

61. Gamaleon, animal culum solo aere vivens, et cutis colorem ad quodcunque subiectum subinde mutans, vepto rubro et albo. Adulatorem signat, qui se ad dominum cuiuslibet naturam effingit, praeter tamen primam simplicitatis, castorum pudorem, quarum quidem virtutum, haec rubor,

illa candor tincta est.

Qui male rem publicam administravit, et in publica gubernatione 62.
decedatur: Et simplo Gigantomachi indificatio in summo Modax, quae cum suos labores ostendit, tamen illi suos pullos dat custodiendos Gigantibus.

Non fidentium ipsi, qui impetu voluntatis non rationem se- 65.
quuntur: Timarchi principes, et se et suos tradunt, praedonum sundibus, et denique temeritatis suae dant poenas.

Cuculi (ut vulgus putat) non ipsi sunt, quorum vocis sunt impudicae 68.
et contra, qui alienis vocibus, et thalamis iudicant. Vocabulo nimium ab amicis nata semper, qui in Cuculum quod sua ova ponit, ab alia aut fovendo.

Mores animalium quorundam naturam exprimentibus indita 73.
fuerunt nomulliis nomina, ut Asinijs, operariis, Vervecibus, Aquilijis, Vulturijis, Galbis: sic et Otthonibus ab Otthone, stolida, tardissimi volatus, et facillimi raptus. Nam et habet vesiculas) Communiunt rebus nomina suis.

Gabarum Regina Nibbe ob pecuniarum superbiam mutata 75.
in Onagram et Asinum statuta: sub figmento Regis potentis mulierem superbiam, tyrannidem, divitiarum insolentiam, et regiam illam impotabilem in Onagro Aedipyo, qualis est in Regenti Asino.

Philautia efficit, ut suipsum admirator, melioribus alio- 77.
rum operibus delectetur sua tantum amet, et probet, adeo non sum suo magno malo, qui florem sum fecundum protulit.

Stephanus Imperator Graecus lingua plastro vocata 78.
in Gaeculam Gigantomachi versa fingitur: sic quisque primum, cum nocuerunt, aut possunt: id magis ma- le affectant, et sunt fere loquacioribus, et insolentioribus ostentatoribus.

Nobilissimum scortum Laïs Corinthia Gyrinum simulacrum 82.
suo tumulo statuere voluit. Meretricum rapina Lenonum amatorum stolidiatem arcet pendere de Gnobili, et libidinosis, membris, et signis.

Cura Cinerem inflammat. Lectura extinguit, per quam 85.
videt Hirbas contrariae facultatis, id intelligitur quod temperata victus ratio, libidinis quoque cinerem extinguit. Quem luxuriae, et apostia inundit et alit.

Bacchanalis Mascilla est, a motu cum vertit appellata libi- 86.
dinosum scilicet crurum, aut cessantis motum notans

quasi vt in imagine est, in hac pigrae in figuram crucis exporrecta subinducat, crucifigrauerit esse, vt Paulus ait, concupiscentias in hoc orbe.

87. Murem arcano, Mellino Zibellino, et Musco Arabico, calidissimis videlicet bestiolis, ac odoramentis nobilium foeminarum protatur mollicies in cultu corporis pretio sui zalium animaculorum pellibus delicatis fouendo, et ornando, et suffitu odorato adorando.

88. Religiosis falsa species et vitae contemplatrix praetorquet, praetendunt inertis otio, quod intellectu lumen extinguit, et vitijs alimenta ministrat.

90 Modica occasio propensiores ad studia adolescentes plerique retinet: nam aliter quam Remora piscis ingens conchylio occulta quadam vi natura, nauem, eliam ventis, et remis impulsam retinetur.

91 Stellata Rhodola, ami cruentis in aere motus nullum zaut sui sufficientiam imitatis gerunt, qui non agit sed patiuntur. Aut potius aliquis, qui omnia profitetur, cum nihil sciat, quam vulgus Rhodionem vocauit, qualis Attalus apud Martialem.

92 Nunc iam in hoc seculo patiuntur manes auarei homines hoc supplicio damnati, vt Cantalus quod ijs immensis opibus in illis frui possint.

93. Ac primus vsus est, qui secundum ... pecora altilibus abundantes pam mundo, laeto ramico, et rappa vtitur.

94. Nulla vita omnium est longe miserima, et seruitutis obnoxia quantum qui semel subiere, tam, aut nunquam, aut vix vel tandem quintum et facilius possunt expedire, tanquam capitini vel alius lucrum admiratione, et magnificentia ac splendore vitae, quae illi ceremonia, caeremonia frictionum, aut supremum aeuum.

95. Albus Reppiarum aliquis immisso in cuiusdam hospitio infusa aqua alaunum puegam, clysteris vsum ostendit. Cuiusdam immunda aliquis appellationis obscoeni homines protatur, qui turpia verba demulcentes, poetica et ouersaciunt.

96. Fy turbulenta aqua piscandum esse iactat magnis illis fluvijs qui impunes ... non prodest. Quare et ipsi et plurimum pacis, et tranquillitatis praecipuum populo et intu-

bido aetatis statu, magnitudo, et minus apertis periculis possint.

Nauigia quamuis et aerea, et marina bellua immanior, et multos 97.
stirpis mortalis praemoria pereuntes cogit. Et bestiae exponunt ... ceuasse homines, et a mortis periculo liberasse musicantur:
vt Delphin ille qui cithaedorum Arionem in pelagus ab hominibus naufragij periclitatum, suo corpore sustitauit et ad litus eum
Mulierum in otio delectatum, et in compto corpore genatu pro 99.
uentum ad ductum, et quaestus praesumo stilum, maxilli ... vt fumarij, nimium ad theograd ducti.

Gaeasti, et Sonnea propriae quam oculos, et pedes, nisi quae non 100
ministrios habent, et ... facundi gratia nihil nisi agit, et potiuntur. moueat dicacitatem quam libet perstringentes.

Ly minimis negotijs vt officijs, nec hamicis vitibus 101.
praeoptijs ... libus ... gestus non est spectandus.

Quem in magnarum administrationum vel vt bellorum, fisci, consiliorum, mercium, peregrina et abundantes mercatures, lutea magentia praeuenit. Ad ... humili statu consecti non est locus.

Multi in opulentas domos seruilibus magnum lautioribus 102
vitibus ergo, plerique etiam suum sibi tumultum contibus offo
dunt, praeproperam mortem luxu, et gula sibi attrahentes.

Hoc emblema pulchre explicatur. Nepe pere Oroscotalum 103.
aut longo latoque rostro, guttur amplo, clamosum, ... ti ... figuram hominum gulosum, bibulum, vorac
ium, clamosum, et ... tui gula, et pedes sunt omnia.

Sequitur emblema: Vocatur hominum ... sui corpo 106
ris partes superiores scilicet et inferiores diuersae
partes ... Supra quippe divina, Ratiocinabilis et humana, Infra vero bestialis, atque et diabolica. Proprie hominum in sua mixtorum, et animal minimum omne suos Graecus est opus, locus opus et anthropo
nagos partium homo, partium ... pingi solet.

Rus, et opificium et tuarum hominum attollit prostratis vo 107.
mibilis fortuna arrideantibus, et nouerca, naufragio, mandio, ruina, dolo, et cruciatibus fortuitis casibus.

Hominem plus aequo auaricium occulta philosophia, Astrologia, Magia, omnis Mantia coeca, et stamina vodium
tuae amoris auaritiae, et sollicitudinibus aerumnis, vetanamnat
tuis alligati, et alioribus scientiis ... 112.

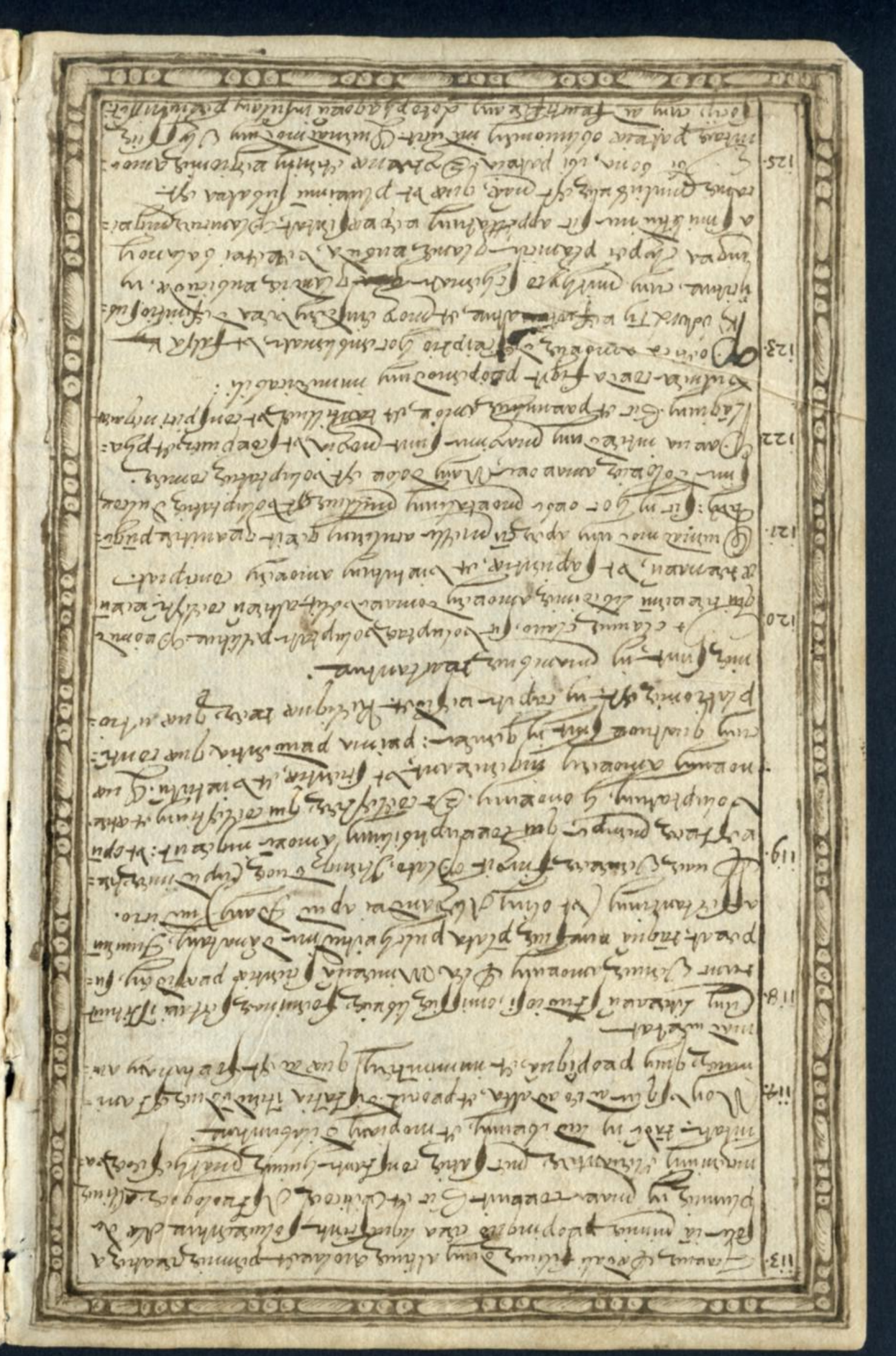

tamen poemata, quos quidem subitos terrores antiqui Panicos vocabant. Quos opinor Deus sua coelica influentia diversis quorumque clagor excitando illos subito quasi furores in hominum mentes inducebat.

135. Utile sapiens mereo anteponitur honesto, in bellis praesertim in quibus sola spectatur victoria, aut fraude, aut dolo, aut militum frequentia aut Machinis parandis.

136. Gloria rebus florentibus, et adversis invisa in gloria est vanitas, quae statim in aerumnas et miserias convertitur. Et de poema superbiae, quae proximae est, de valetudine, et inimicis, quae subito pereunt, de numero statuum parvum sit mo, quo mox submoveri possit.

137. Hoc inter dictum videri potest de Christianis principibus inter se belligerantibus, et tuncaenum Deum qui interim spectatores agunt, et mutuis eorum calamitatibus diam augent dictionem, in Christianae religionem facilius irrumpendi.

138. Superstitiosi nisi inauspicato egredi nolunt, et a mappo desistunt, si quid obtulerit ominosum, in coelo, aut in terra, sinistrum esse affirmantes, ut ferunt Monachos aut alii mortuli, aut lepores, aut mustelae, quae bestiolae inauspicatae esse, libri Augurales asserunt.

139. Diminutum decem plagarum, quibus Mosaico saeculo afflicta fuit Aegyptus, ubi fuit innumerabilis locustarum multitudo, omnes frumentum, gramina, flores, semina herbarum, et ipsarum radices consumpsit. Similis aut plaga obtigit in Longobardia Insubrium, ingenti locustarum nube obscurata, omnia depascentium, quae omnibus consumptis frugibus, in Marchiae provinciam evolant, mox autem depulsae, in mare praecipitantur. Quo tempore scriptum est Got sublima significans ex omni finditur perdita, nullaque relinquo, sine casu, sine alba, nisi superesset pertae desperationem, aut voti deficiunt.

141. Haec dari dicitur historia de fatum, sum Dei, sum loco, proximum divinum in proximum, quam bonam fortunam. Deinde cautissimus quisque ratiocinatione omnia quae speranda in primis ad huc exponat, et si quid melius praeter spem ducendit, id de curso dictum deputat.

142. Nonnisi in dignis, prosperi pedibus divium hoc est, bona laudium, mala autem contingunt, quod immissae divitiae Hominum per Deum novae Dei a coelo (quod omnes mali est opes) in terras praecipitata, volucribus pennis alata, ubique Harpyiae pedibus celeres, ferreis manibus et unguibus rapaces. Itaque praedatae Jovis filiae, matronae istaurariae, ebulae, caecae, debiles, et tardigradae, quae cum quae ab Deo, sed longo post tempore expiraverant.

143. Ceremoniae ac Cerdonia belli fuit haec prognostica passerum numero, et postrema eorum cum matre discessione per fatalem sepultura, per non perpetuae belli quinquennii per metamorphosin expiatus in aetherea divitiis sagum. Alter vita hoc portentum in sacrificio abrimatus est Calchas Troiorum mystes in castris Graecorum ad Troiam.

144. Deito Neptuni tubin, expandita loquutia, profundae rerum scientia designat. Anguis in ipse revolutus, aeternitatis: Concha personarum, famam, quibus bona communitionis, aeterna scientia, et eloquentia fama designatur, et significatur.

145. Hoc emblema bacii congerie completitur Laurus, Jasmin Gabarij Maria Victomilius primi Ducis Medio. Finis Gistia et Geometria, et amalibus quae erudiebat, et illius fortitudinis, qua in eum potibus Italia Barbarorum Cuncis strenuissimum obstitit.

146. Cum nobilissima Albenaeum Resp. factionibus intestinis diuisa, in triginta tyrannorum seditionem incidisset, qui optimos quosque bonis exuerunt, aut proscripserunt, reliquum populum miserandum vastarunt. Clarissimus tunc Thrasybulus, delecta laetitia ipsum manu, cum suis ab eis immissa, tyrannos inopinantes oppressit, libertati restituit, bonos dimittit ab exilio revocavit, factionem composuit, legemque tulit vita habita ut ne quis praeteritarum meminisset, minueretur, id ipsum quin omnes in politica vivere contropia propter quod egregium facinus ab universo populo floribus, aetatis

7

[illegible]

147. [illegible]

[illegible]

151. [illegible]

[illegible]

148. [illegible]

[illegible]

152. [illegible]

[illegible]

153. [illegible]

[illegible]

154. [illegible]

[illegible]

155. [illegible]

[illegible]

156. [illegible]

[illegible]

157. [illegible]

[illegible]

158. [illegible]

[illegible]

159. [illegible]

[illegible]

[illegible] Ad [illegible] Ad [illegible]
[illegible] Ad [illegible] Ad [illegible]
[illegible] Ad [illegible] Ad [illegible]

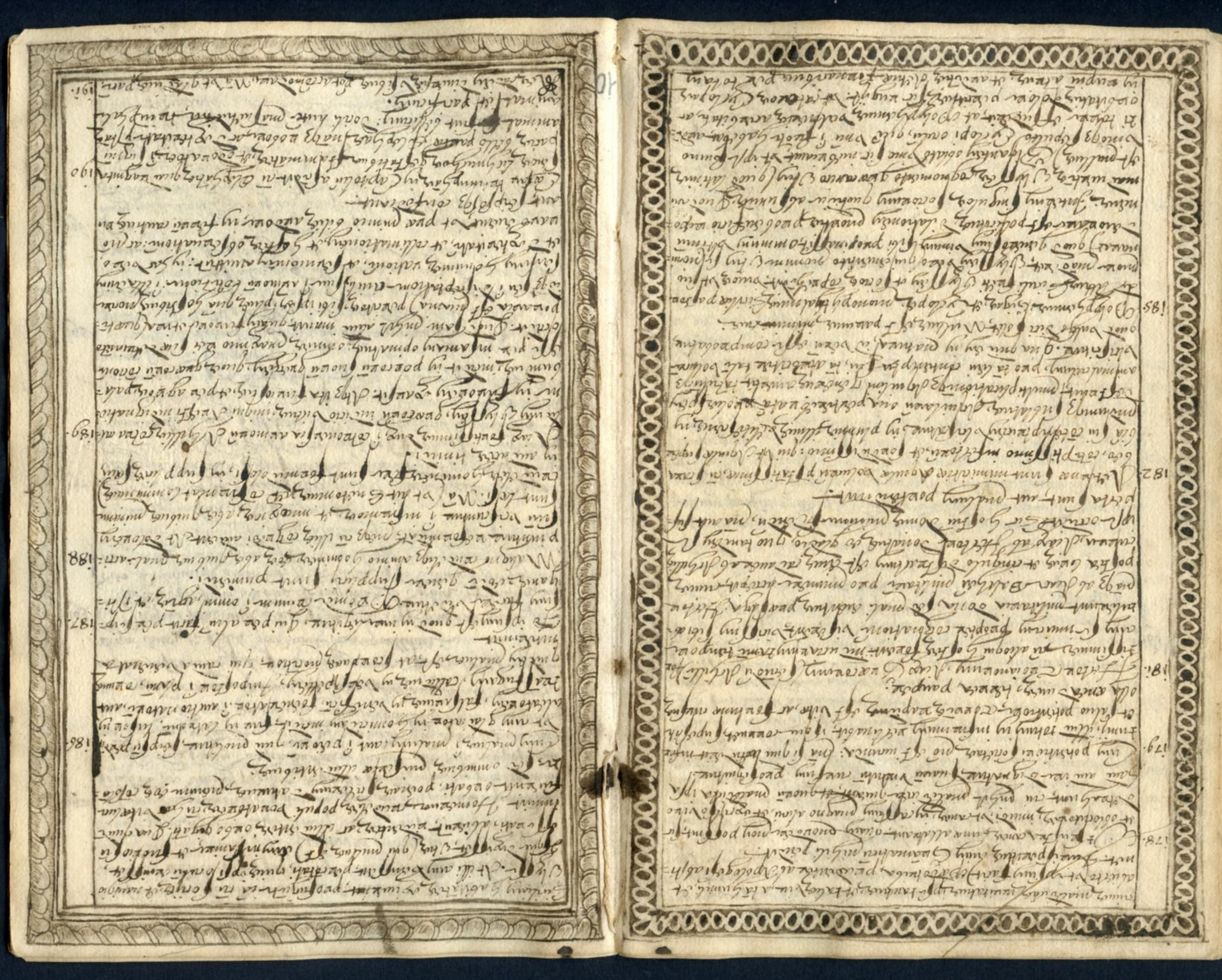

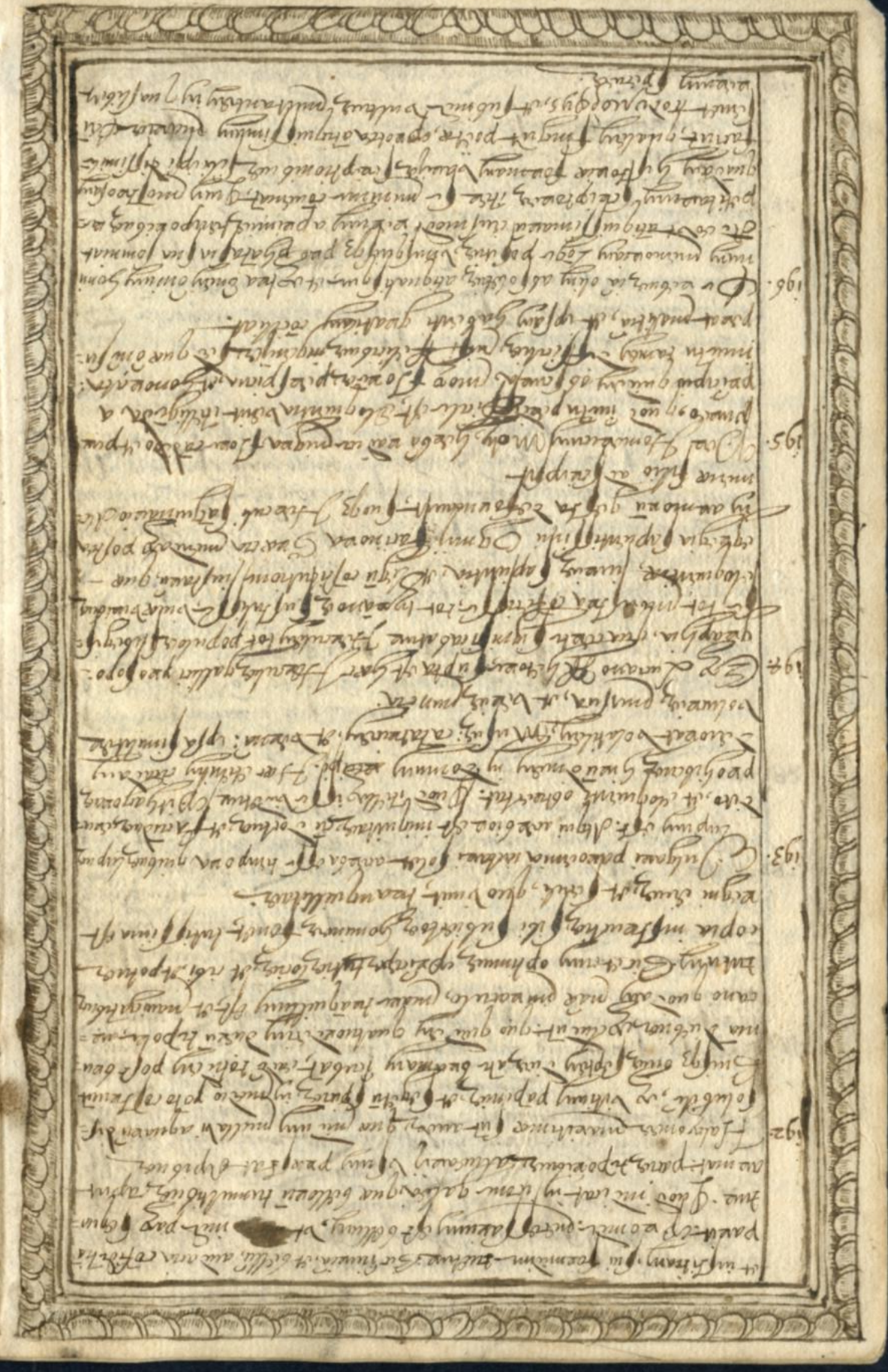

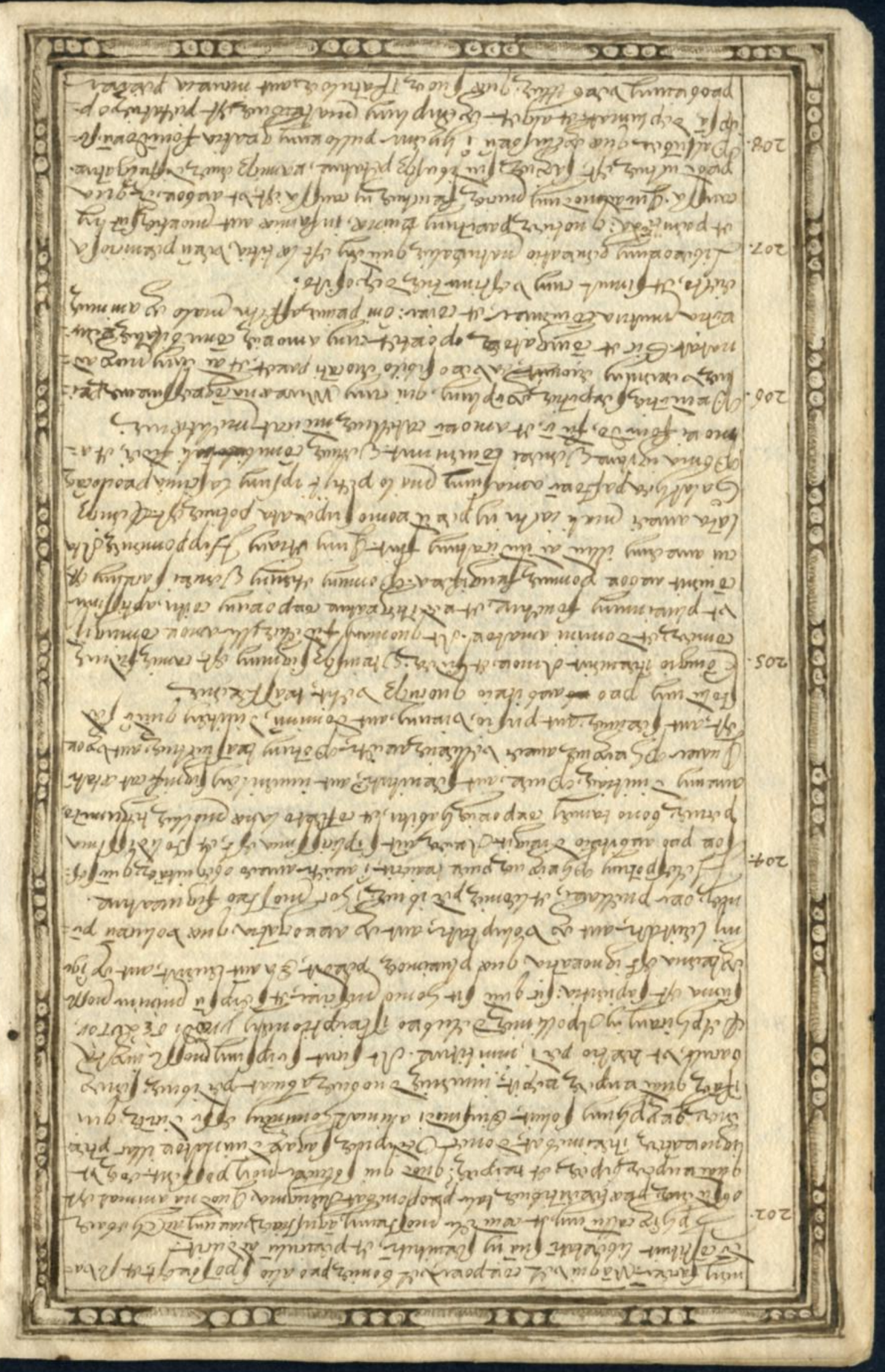

Ad Lectorem Julius Locatellus

Nos quidem opus hoc (cum ita dictare) ex quibusdam ingenio Ill. Ant. Alciati emblematum libello, pro subtilibus adscribulationibus quarum, et maxime propriis, ex mente dictis, ordine, nos ut opponemus emblematum appositionem, et ad unta, ita tamen proponendum sit ad libri quidem nos fecerunt, in principio separatim, et manuscripta opposuerunt, nunc omnia in eligere, nonnullis immutatione collocata, ergo etiam, quomodo cumque fortasse, in definire moliri. Verum quia est, quod ipse separatim tractatum descripta omnia ex mente non respiciantur, sit quedam apposita nos emblematum simul collocata, in illis vulgari loci, in quibus emblema ad per se sufficienti abundabat margine, quae si sub omnibus partibus quibus cum emblematibus ad finem, omnia ita descripsissemus. Nunc vero numeri illi in margine ad latus ex mente positi designant paginam, in qua nobis numquid emblema numero denotatum, collocatur, et illos ad hos numeros opposui, ut si quis legendo aliquod emblema ipsum ex mente videri desit, sumpsimus ita difficultatem deservendo per numeros, non et codem modo cum pagina nostra numero significatos exposuerunt possit similiter etiam, si quis ex mente legendo, emblema unum, aut alterum ex mente videat operae, a notato in margine numero, ad paginam, ubi emblema eodem numero designatum reperiatur. Emblemata quae sua propria sub titulis ex mente retinet alia translationem non egent, ea vero describimus sub emblemata in eorum, realiter etiam ex mente subito post vel sunt posita vel dici potuerunt. Nunc quia vox illa (ex mente) quam significat non in latina voluit (ut Cicero lib. 10. c. 7. ait quae in dry est, quae post fabula, vel in quo fabula ad moralitatem ad imaginem et similitudinem dry, quod adfabulatio, quia vocem ego etiam supra usus sum. Haec tibi omnia patefacta esse volui, ne sum consideratum et magno consilio, ea me scribere atque ab eis et alia Cesena die 14. Augusti anno Dni 1591.

BIBLIOTECA ESTENSE